بەیانی شیعریی شاعیرانی پێشڕەو

دڵشاد عەبدوڵڵا

لە سەرەتای حەفتاکانەوە، بە دیاریکراوی لە ١٩٧٣ـەوە کە تازە دەستم بە نووسین کردبوو، بابەتم لە بڵاوکراوەکانی ئامادەییەکەمان بڵاودەکردوە، دواتر لە چەند کۆڕێکیش بەرهەمی خۆم خوێندەوە، بەڵام سەرەتای ڕاستەقینەی نووسینی شیعر لە لای من لە ساڵی ١٩٧٧ـەوە دەست پێدەکا، واتە پێنج ساڵێک لەو نێوانەدا هەیە بەرهەمم تێیدا نووسیوە، بەڵام وەک هەموو سەرەتایەک کرچوکاڵ بوون.

قۆناغی ئامادەیی خوێندنم لە ئامادەیی کوردستان لە هەولێر تەواوکرد، دواتر بۆ خوێندنی بەکالۆریۆس چوومە بەغدا، بەغدا لە ڕووی جموجوڵی سیاسی و کۆمەڵایەتی و کولتوورییەوە شارێکی زیندووی ئەو سەردەمەبوو، بۆ منی تینووی خوێندنەوە و پەرۆشی شیعر و ئەدەب گرینگ بوو، بێجگە لەوەی ژیان لەو جۆرە شوێنانە خۆی لە خۆیدا دەبێتە سەرچاوە بۆ ئەزموونی هەمەجۆری بینین و پێوەندی و کرانەوە.

ساڵی ١٩٧٤ بە هۆی هەڵگیرسانەوەی شەڕ لە کوردستاندا وازم لە خوێندن هێناو بۆ ماوەی ساڵێک چوومە ناوچەی ئازاد کراو، دواتر کە شۆڕش شکستی خوارد گەڕامەوە سەر خوێندن.

ئەزموونی ئەم ساڵەی ژیانی تەنیایی دوور لە کەسوکار و لە ژێر هەڕەشەی بەردەوامی تۆپ و فڕۆکە و پشت بەستن بە خۆم لە ساتە ناخۆشەکاندا، کاریگەری ئەرێنییان لە دروستکردنی کەسایەتیمدا هەبوو.

کە گەڕامەوە بەغدا وەک هەموو گەڕاوەیەکی نائومێد هەستم بە نامۆیی دەکرد، ئەوکات هێشتا بە تەواوی لە نێوان کاری سیاسی و ئەدەبیدا خۆم ساغ نەکردبووەوە، لە ڕێکخراوێکی چەپ کارم دەکرد، بەڵام هەست و هۆشی ڕاستەقینەم هەردەم لای شیعر بوو، دەمزانی خۆ

خەریککردن بەکاری سیاسییەوە زیان لە ژیانی ئەدەبیم دەدا، نموونەی گۆران و هەردی – یشم لەخەیاڵدا بوو.

هاوینی ١٩٧٧ ئیتر بڕیارم دا بە یەکجاری واز لەکاری سیاسی بێنم و شیعر هەڵبژێرم. هێشتا دوو ساڵی خوێندنم لە بەغدا مابوو.

شکستی ١٩٧٤ شکستی جیهانی دەرەوە بوو، دەرەوەی تەنراو بە تەپکە و داوی خیانەت و بێ بەرنامەیی ژیانی سیاسی لە کوردستاندا. ئەو کاتەی دەرەوە هەرەسی هێنا زەمەنی ناوەوە، زەمەنی قوربانی و بێکەسی کەوتە هەڵقوڵین. ئەنجامی ئەو شکستەی دەرەوە باوەڕێکم لەلا دروست بوو کە میللەتانی وەک ئێمە دەتوانن لە ڕێی ئەفراندنەوە درێژە بە بەرگری و مانەوە بدەن. لەم ڕووەوە ئەزموونی ئەدەبی ئێرلەندام لەبەرچاو بوو. ئەدەبی ئێرلەندا لە کالاوڕۆژنەی بەرهەمەکانی ییتس و جۆیس و بێکیت جیهانی هێنایە ناو ئێرلەنداوە.

ئەو ماوەیە نازانم لە ژێر کاریگەری کام شاعیر بوو کەوتمە نووسینی هەندێک دەق، لە دوای خوێندنەوەی بەرهەمی ئەدیبانی ترەوە، وەک دەقی (یەکەم چرا لە ماڵی کاترینا هەڵدەکرێ و دوا چراش لە ماڵی کاترینا دەکوژێتەوە)، دوای خوێندنەوەی ڕۆمانی (مەرگ و ئازادی) کازانتزاکی، هەروەها (شەوێکی سارد) و (دکتۆر جیفاکۆ)ی باسترناک و چەند بەرهەمێکی تریش، ئەم بەرهەمانە جۆرێکن لە دەقئاوێزانی، هەروەها خۆ بەستنەوەیشن بە ڕەوتێکی ئەدەبیی جیاواز کە لە شیعری کوردیدا نەبوو.

ساڵی ١٩٧٨ کە دوا ساڵی خوێندنم بوو لەگەڵ ع. ع. یووسف و جەلال بەرزنجی بە سێیان پرۆژەیەکی شیعریمان بە ناوی ژمارە (٣) ئامادەکرد و بڕیارمان وابوو هەر ژمارەیەکی تەرخان بکەین بۆ بەرهەمی سێ شاعیر لەوانەی بەرهەمەکانیان هاوچەرخن، یەکەم ژمارەمان لە خۆمانەوە دەست پێکرد. لە هەولێر لە ماڵی ع. ع. یووسف کۆبووینەوە (گەڕەکی گلکەندی پشت ئوتێل شیراتۆنی ئێستا، هەر ئەویش لە ناوماندا ژنی هێنابوو).

پاش ئامادەکردنی پرۆژەکە دامان بە دائیرەی ڕەقابەی ئێراقی، ئەوسا شێوازی بڵاوکردنەوە وابوو. دوای ماوەیەکی زۆر لە چاوەڕوانی ڕەقابەی ئێراق پرۆژەکەی داینەوە و مۆری قەدەغەکردنی لێدابوو، لە ژێر مۆرەکەشدا نووسرابوو ئەم بەرهەمە تێکدەرانەیە و نابێ بڵاوبێتەوە.

ساڵێک دوای دەرچوونم لە زانستگا بێکار مامەوە و زۆربەی کاتم بۆ خوێندنەوە و نووسین تەرخانکرد، قەناعەتێکی سەیرم لا دروست بووبوو، دەموت ئەگەر بەرهەمی من هیچ ئیزافەیەک نەکا بۆ سەر ئەزموونی شاعیرانی جیهان بۆ بڵاویان بکەمەوە! ئەم قەناعەتە لایەنی خراپی ئەوەبوو بەشێکی بەرهەمی ئەوکاتەم دڕاندووە، یان لە بنچینەدا دوام خستووە. یەکێک لەو دەقانەی ئاگری ئەو قەناعەتە گرتییەوە دەقی (کۆلارە)بوو، هەندێک لە برادەران ڕەنگە لە یادیان مابێ، چونکە لە دانیشتنی ئەدیباندا خوێندبوومەوە. ئەم دەقە دوای هەرەسی حەفتا و پێنج نووسیبووم. دەقێکی تر بە ناوی (گورگ) کە ئێستا بەشێک لە دەستنووسەکانیم ماوە و زۆر لە برادەرانیش گوێیان لێی بووە، لەوانەی ئێستا لە خەیاڵمدان شێرکۆ بێکەس کە بە دەستخەتی خۆی بۆی نووسیومەتەوە، بەڵام ڕیتمی گۆڕیوە، چونکە ئەو پێی وابوو ڕیتمی نییە، لەکاتێکدا من وەک قەسیدەی پەخشان نووسیبووم و ڕیتمی باوی شیعری کوردیم جێهێشتبوو، هەروەها مەحموود زامدار و سەلاح شوان و محەمەد موکری و جەلال بەرزنجی و قەرەنی جەمیل و فازیل جاف و ئازاد مەولوود....برادەری تریش کە ئێستا نایەنەوە یادم بینویانە.

ساڵی ١٩٨٠ جەنگی ئێراق و ئێران هەڵگیرسا، هەریەکە بە جۆرێک گرفتاری دەستی ئەو جەنگە بووین.

من لە کەڵەکی یاسین ئاغا فەرمانبەر بووم، بینای دائیرەکەمان لەسەر گردێک بوو، جارجارە لەوێ دەمامەوە و لە خوار دائیرەکەمان شوێنێکم بۆ مانەوەی خۆم ڕێکخستبوو. ئێوارە بوو لە چیمەنەکەی بەردەمی ئەو شوێنە دانیشتبووم کە شیعری (کۆتایی)م بۆ هات! بە ڕاستی هاتن بوو، چونکە دەتوت برووسکەیە لێمی دا. دەقەکە لە دوو پەرەگراف پێکدێ، یان دوو کۆپلە، بەداخەوە کاتی خۆی لەکاتی چاپکردنی کتێبی (بەفرنووس)دا لە ناو دەستنووسەکانمدا هەر کۆپلەیەکیانم دۆزییەوە، دوای گەڕان و پشکنینی زۆر تەواوی دەقەکەم دۆزییەوە.

ئێمە چەند برادەرێک بووین خەمی نوێکردنەوەی شیعری کوردی بووبوو بە قەزییەمان، لە تەک ئێمەشدا چەند برادەرێکی تری هونەرمەند و ڕۆشنبیری شارەکەمان هەبوون و بەیەکەوە دانیشتنەکانمان بەگفتوگۆی فیکری و

ئەدەبی بە درێژایی ساڵانی هەشتاکان گەرم بوو. لەو ماوەیەدا هەندێک وێستگەی جیا لەسەر ئاستی کەس و گشتی هەن کە مایەی لەسەر وەستانن، یەکێک لەو وێستگانە بڕیاری بڵاوکردنەوەی بەیانێکی شیعری بوو، هەرچەند ناوێکی دیاریکراو پێشنیاز نەکرابوو، بەڵام بە ناوی گرووپی پێشڕەو، یان تەلیعییەکانی هەولێر ناوەکە لەڕێی مەحموود زامدارەوە ڕۆیشتبوو کە وەک دەزگایەکی ئیعلامی بۆ ئێمە کەوتبووە گەڕ.

ئەو شەوەی کە پێشنیازی نووسینی بەیانەکەمان کرد لە ماڵی ئێمە دانیشتبووین (خانووی ژمارە ٣ لە خانووەکانی کولێجی ئەندازیاریی هەولێر) و ئەوانەی ئامادەی دانیشتنەکەبوون، ع.ع.یووسف و جەلال بەرزنجی و مەحموود زامدار و دڵشاد عەبدوڵڵا، بەڕێکەوت ژمارەی خانووەکەمان و ناوی پرۆژەکەی کۆمان ژمارە ٣ بوو، پێشنیازیش کرا کە من ڕەشنووسی بەیانەکە بنووسم.

بۆ مێژوو دەیڵێم جگە لە زامدار کەسمان هێندە بۆ بەیانەکە بە هەڵپە نەبوو، لەبەر ئەوەی باوەڕمان وابوو کە داهێنان کارێکی تاکەکەسییە و ئەو جۆرە گردبوونەوانە بەکاری لاوەکییەوە سەرقاڵمان دەکەن، سەرەڕای ئەوەش پێشتر پێشینەیەکمان لەگەڵ ناوەندەکانی دەسەڵاتی ڕۆشنبیری هەبوو، دەمانزانی گرفت و کێشەی گەورەمان بۆ دروست دەکەن، بەتایبەتی هەندێک نووسەری کۆنخوازیش لەگەڵ دژایەتیکردنی ئەو تەوژمە نوێیە هاوسۆزبوون، بە بیانووی ئەوەی ئێمە دژی مێژوو و کەلەپوور و ئایینین، یان لاسایی ڕۆژئاوا دەکەینەوە، ئەم تۆمەتانە هەردەم بۆ دژایەتی بزاوتە نوێیەکان ئامادەن.

حکوومەتی ئێراق کوردەکانی لەسەربازی عەفووکرد، دواتر مفاوەزاتی لەگەڵ شۆڕش دەست پێکرد، بەو واتایەی گوشاری لەسەر کورد کەم کردبوو. ئێمە بزووتنەوەیەکی شیعری بووین و نەماندەشاردەوە کە پێوەندیمان بە هیچ بارێکەوە نییە، جگە لەوەش ڕوانگەی بینینمان بۆ ڕووداوەکان ڕوانگەیەکی ئەدەبی بوو، لەگەڵ ئەوەشدا ئەو بارە گشتییە مەینەتیی جەنگی لا سووک کردین.

ئەو شەوەی کە مەزەندە دەکەم پاییز، یان زستانی ساڵی ١٩٨٤ بووبێ، چونکە دەقی (سووتانی ڕەنگەکان)م لەژمارەی مانگی گوڵانی گۆڤاری بەیان بڵاوبووبووەوە، بەش بەحاڵی خۆم حەزم دەکرد ئەم دەقەم بڵاوبکەمەوە، ئەوجا باسی گۆڕانکاری لە شیعری کوردیدا بکەم تا قسەکانم نەبێتە قسەی تیوری بێ بنەما، بۆیە دەڵێم دوای ئەو مێژووە بوو کە دانیشتنەکەمان ئەنجام دا و لەوێ هەندێک سەرەقەڵەم وەک ناواخنی بەیانە شیعرییەکە دیاریکرا، لەوانە:

- ناساندنی خۆمان وەک بزووتنەوەیەکی شیعریی ڕچەشکێن بۆ دەربازکردنی شیعری کوردی لەو ڕیتم و زمان و سنوورە تەسکەی گیری تێدا خواردووە بۆ نووسینی دەقی ترسناک بە مەفهوومی ئیللیەت، ئەو دەقەی خۆی لە هەموو بیرێکی پێشوەخت ڕادەپسکێنێ.

- ڕزگارکردنی شیعری کوردی لەو هەموو زیادە ناشیعرییەی باری قورس کردووە، بیروباوەڕە ئایینی و نیشتمانییەکان و ئەو زەمەنەی دەرەوە کە شیعر بووە بە ئاوێنەی باڵانومای واقیعیکی وەستاو.

- گەڕانەوە و دۆزینەوەی زەمەنی ناوەوە کە زەمەنێکی مرۆییە، بەمەش لە دەسەڵاتی ئاسنینی عەقڵ ڕزگاری دەبێ کە دوژمنی شیعرە.

- تەکنیک لەشیعردا گرنگترە لە مانا.

- دەربازکردنی زمان لە هەژموونی مێژوو.

- جگە لەوەش ئاماژە بۆ ئەوە بکرێ کە زەمەنی نوێ زەمەنێکی ترە و زەمەنی نالی نییە، ئەو کاتەی ئاو ئاو بوو، ژەهریش ژەهر.

- هەروەها ڕەخنە لەو ناوەندە ڕۆشنبیرییانەش بگیرێ کە کار بۆ تێکدانی بنیادی ئەدەبی کوردی دەکەن و تەگەرە دەخەنە بەردەم بزاوتە نوێیەکان.

- ئەدەبی شار دەنووسینەوە، دەبێ لەو زمان و عەقڵییەتە لادێییەی زاڵە ڕزگاربین.

- وەڵامی ئەو پرسیارەش بدەینەوە کە ئێمە بە کاربۆنکاری ڕۆژئاوا دەزانێ، بۆ ئەم مەبەستە نەیشارینەوە کە ئەزموونی ئەدیبانی ڕۆژئاوا جێگەی سەرسووڕمانی ئێمەیە، ع.ع. یوسف تەئکیدی دەکردەوە کە بزووتنەوەکانی وەک دادا بۆ ئێمە زۆر گرنگە، بەڵام ئەوەی ئێمە دەستمان پێی کردووە بزووتنەوەیەکی جیهانییە و گۆڕان لەناو ئەدەبی میللەتانی تریش لەئارادایە.

ئەوانە بەگشتی خاڵەکان بوون.

بەداخەوە کەم ئەزموونی لانی کەم هی من و دواتریش هەندێک ڕووداو کە ڕوویان دا، لەوانە هەرەسی مفاوەزات و دەستپێکردنەوەی شەڕ و زیادبوونی گوشاری

بەعس لەسەر ئەدیبانی کورد، بوون بەمایەی دروستبوونی دڵەڕاوکێ و سڵەمینەوە، ئەوەبوو بەیانەکە نەنووسرا.

بەڕای من هەڵەیەکی گەورەمان کرد کە بەیانەکەمان دەرنەکرد، منیش لەو ڕووەوە بەرپرسیاریەتی سەرەکیم لەئەستۆدایە، دەبێ دانی پێدا بنێم کە من چووبوومە بورجی عاجەوە و هێندە بیرم لە دەقی ناوازە دەکردەوە، هێندە بیرم بۆ جووڵەی ئەدەبی بەیەکەوە نەدەچوو، ئەگەرچی بەیانەکە نەنووسرا، بەڵام فەزای بزووتنەوەکە لە ناوەندی ئەدەبیدا دەرکەوتبوو، تەنانەت ناوەکەش بە شاعیرانی پێشڕەو بڵاوبووەوە کە تا ئەمڕۆ ڕەنگرێژی شیعری کوردی کردووە و بەشێک لەو توێژینەوە و نامە ئەکادیمیانەی بینیومن بەو ناوە باسی ئەزموونی هەشتاکانیان کردووە، ئەوەی جێگەی وەستانە زۆربەی ئەو لێتوێژەرەوانە خۆیان ماندوو نەکردووە و سۆراخیان نەکردووە جگە لە یەک دووانێکیان نەبێ، بۆیە دەبینین فلان، یان فیسار شاعیریان کردووە بە پێشەنگی ئەو ڕەوتە، زۆربەی ئەوانەی باسیان دەکرێ ماون، نازانم بۆ جورئەتی ئەوە ناکەن بڵێن ئەرێ برا ئەوە من نیم و ڕەنگرێژەرانی ڕاستەقینەی ڕەوتە شیعرییەکە ماون. ئەوانەی دژایەتیشیان دەکردین ئەوانیش ماون و ئەگەر خیانەت لە یادەوەری خۆیان نەکەن دەزانن کێ بوون ئەو شاعیرانەی کە دژایەتییان دەکرا. هەموو بزاوتێکی نوێ ئاوهایە، سەرەتا دژایەتی دەکرێ، دواتر شوێنی خۆی دەکاتەوەو دەبێتە بەشێکی زیندوو لە جەستەی ئەدەبەکە خۆی و لاساییش دەکرێتەوە.

خوێندنەوەیەکی ڕەخنەگرانەی جیددی دەتوانێ نەخشە و سیماکانی ئەو ڕەوتە شیعرییە لەبەرهەمی ئەو شاعیرانەدا بدۆزێتەوە کە لە ڕیتم و تاموبۆی شیعری شاعیرانی بەر لەخۆیان تەواو ڕزگاریان بووبوو، بەتایبەتی لە ئەزموونی شێرکۆ بێکەس و عەبدوڵڵا پەشێو کە فەزای شیعریان تەواو ئاسمانی شیعری کوردی گرتبوو، تاکە شاعیر کە توانیبووی لەدەرەوەی ئەو فەزایە بەرهەمی شیعریی خۆی درێژە پێبدا ئەنوەر قادر محەمەد بوو.

ساڵی ١٩٨٧ چەند دانیشتنێکی میهرەجانی میربەد لە هەولێر بەسترا، شاعیری ئێراقی خەزعەل ئەلماجدی هاتبوو، چەند دانیشتنێکمان بەیەکەوە کرد، ئەوانیش لەهەمان کات و بە هەمان فەزا هەوڵی تازەکردنەوەی شیعری ئێراقییان دەدا، تەوژمێکی نوێ بوون. دوای گەڕانەوەی بۆ بەغدا لەگۆڤاری (ئەلف با) ستوونێکی لەبارەی ئەزموونی ئێمەوە نووسی و بە نەوەی سێیەمی شیعری نوێی کوردی ناوی بردبووین، لەوەش زیاتر هەوڵی ڕێکخستنی کۆڕێکی شیعری بۆ داین کە لە یەکێتیی نووسەرانی ئێراق کە لە ١٩٨٩/٩/٦ بەسترا، ئەوانەی لەوێ شیعریان خوێندەوە بریتیبوون لە هاشم سەڕاج، محەمەد باوەکر، جەلال بەرزنجی، دڵشاد عەبدوڵڵا، ئازاد مەولوودیش پێناساندن و دەقەکانی کە وەریگێڕابوون بۆ زمانی عارەبی خوێندەوە.

ئەو ٣٣ ساڵەی نێوان بیرۆکەی بڵاوکردنەوەی بەیانەکە تا ئەمڕۆ هەریەک لەبرادەران بەجۆرێک ئەزموونی خۆیان درێژە پێ داوە و هەمووشمان بەردەوامین. ئەڵقەکانی دەوری ئەو سەرەتایە باش فراوان بووە و ئەزموون و دەنگی جیای لەگەڵ خۆی هەڵگرتووە.

(دەقی ئەفرێنەر دەبێ بمانترسێنێ) ئەم وتەیەی تی. ئێس. ئیلیەت پێچەوانەی بیرکردنەوەی ئەرستۆیە کە داوادەکات داهێنان ئەو ترسە بڕەوێنێتەوە. لە ئەزموونی خۆمدا سوودم لە هەردوو ئاراستەی بیرکردنەوە وەرگرتووە، دەقی (سووتانی ڕەنگەکان) کە ساڵی ١٩٨٤ بڵاوم کردەوە لەڕووی تەکنیکی نووسین و فیکرەی شیعرییەوە شکاندنی ڕیتمی باو و تێکەڵکردنی سنعەتی شیعری و خەوندیدەییە (ڕوئیا). بیرم دێتەوە یەکەم ڕەشنووسی ئەم شیعرەم کە نووسی هەموو گیانم لەگەڵ وشە و ڕستەکانیدا دەلەرزی، چارەنووسی ئادەمیزادم وەک ئەو کەشتییە دەدی کە شەپۆلی شێت بەرەو نادیار دەیبەن، یان وەک ئەو گوندەی هەرەسی بەفر بزری دەکات و دەیسڕێتەوە، دواتر لە ١٩٧٩ـەوە تا ١٩٨٤ دەیان جار نووسیمەوە و دەستکارییم کرد تا قەناعەتی شیعریم پێی هات، ئەو حاڵەتە لە دیوانی (شەوەکانی ئامیتا بەدرێژایی بابل)دا ساڵی ٢٠٠٦ پاتەبووەوە و ماوەی یەک هەفتە هەستم دەکرد لە بێ هۆشیدام تا شیعرەکەم تەواوکرد.

یەکەم جار کە شیعری وێرانەخاکی ئیلیەتیشم، لە ساڵی ١٩٧٥ لەگۆڤاری ئادابی ئەجنەبی دیمەشقیدا خوێندەوە، بەبیرم دێتەوە لەژوورێکی حەیدەرخانەی بەغدا بووم، ئەو گەڕەکە میللییەم لێ بوو بە بەهەشت، شەوبوو دوای لێ بوونەوە لەخوێندنەوەی دەقە شیعرییەکە بەکۆڵانەکانی ئەو گەڕەکەدا دەسووڕامەوە و لەناو زبلەبەردینەکاندا بەدوای ڕەگە بەیەکدا چووەکانی نەوەی

ئینساندا دەگەڕام، کە لە دەموچاوی هاتوچۆکەران ڕادەمام، بەدوای ئەو ژنە فالگرەوە و دەریاوانە فینیقییەدا دەگەڕام، ئەوجا تێگەیشتم دەقی ترسناک ئەوهایە، واقیعت لێ دەگۆڕێ بە دنیای شیعری.

ئیللیەت لەبارەی یۆلیسیسی جێمس جۆیسەوە دەڵێ جۆیس بە نووسینی یۆلیسیس ڕەخنەی لە شێوەکانی نووسینی ڕۆمان گرت کە پێش ئەو نووسرابوون. ئەم جۆرە خوێندنەوەیە بۆ بەرهەمی نووسەران و گەڕانەوە بۆ دەق و دۆزینەوەی سەردەم لەناو بەرهەمی ئەدەبیدا نەک بە پێچەوانەوە لەڕێی سەردەمەوە خوێندنەوەی بەرهەمی ئەدەبی لەم ڕستەیەی ئیللیەتەوە فێربووم، هەر ئەوەش بوو وای کرد ئەو دەقانەی دەیاننووسم دەقی یەک ڕەهەندی نەبن، ماوەیەک بەم شاعیرە و بیروبۆچوونە ئەدەبییەکانی زۆر سەرسام بووم.

لە ئەزموونی دواتردا سەبارەت ئارامبوونەوە لەڕێی شیعرەوە، پەیڕەوی قەناعەتی ئەرستۆم کردووە، گەڕانەوە بۆ شتە پەراوێزخراوەکان و هەندێک جار شیعر وەک یاری بووە، ئەگەرچی یاریش نییە، چونکە لەیاریدا خەڵک خۆی لەیاد دەچێ، بەڵام لەشیعردا بەپێچەوانەوە، هەموو هەستەکان لەدەوری ئەفراندندا گرد دەبنەوە و خود بەئاگادێ.

نوێبوونەوە لەشیعری کوردیدا ئەگەر بەکاریگەری ئەدەبی بیانیش بووبێ، بەڵام لە بنچینەدا پێویستیی شیعری بووە، لەنەوەی یەکەمدا بۆ دەربازبوون لە هەیمەنەی کلاسیک شیعری نوێی تورک ئەو کاریگەرییەی کردووە، لای نەوەی دووەم، شیعری نوێی عەرەب و دەربازبوون لە هەیمەنەی ئایدیۆلۆجیا. لای نەوەی سێیەم شیعری ئەمەریکایی و ئەوروپایی و پاککردنەوەی شیعر لە زیادە ناشیعرییەکان، زەروورەتی نوێبوونەوە بنچینە بووە، بۆیە سێ ڕیتمی جیاواز بەدرێژایی ئەو سی ساڵە دەبینین، ڕیتمی دەرەوەی داخراو و ناوەوەی نیمچە کراوە، ئەوەی تر ڕیتمی دەرەوەی نیمچەکراوە و ناوەوەی یاخی لەبەرانبەریدا، سێیەمیان ڕیتمی ناوەوەی کراوە.

دەرەوە ئەو بارە سیاسی و کۆمەڵایەتی و فەرهەنگییە باوە بوو کە چۆکی خستبووە سەر خەیاڵ و بیر و زمانی شاعیر، گیانێکی ڕۆمانسی دەیویست لەپەنجەرەی ئەو دیوارەوە بڕوانێ. لە حەفتاکان دەنگی بڵندی یاخییانە ڕازی نەبوو بەو دیمەنانەی لەپەنجەرەوە دەیبینی و دەرگای کردەوە و هاتە چەقی شەقام، شیعری ئەو دەیەیە بەو دەنگە بەرزەوە گوێمانی زرنگاندەوە. هەشتاکان پرۆسەکە پێچەوانە بووەوە، دەرەوە لەگەڵ ئەو هەموو نەهامەتی و کارەساتەی جەنگ دروستی کرد، کەچی تۆفانی ناوەوە هەمووی داپۆشی، بەو مانایەی شیعرییەت بوو بە پێوانە، چۆنی دەنووسی بوو بەئەرکی شاعیری تازەگەر، نەک چی دەنووسی، بەمەش شاعیر لە زمانحاڵی هۆزەوە بوو بە زمانحاڵی ساتێکی خودی خۆی. ئەم وەرچەرخانە گەورەیە و ئامادەنەبوونی ڕەخنە و نەبوونی فیکر و دژایەتی توندی ناوەندی ئەدەبی و ڕەسمی، حاڵەتێکی ناتەندروستی هێنایە کایەوە کە ئەزموونی شیعریی زیاتر بەرەو بورجی عاج برد و ناوەندی ئەدەبیشی لە دۆگمای ڕەسەنایەتی هێشتەوە.

زۆر غەدر لە شاعیرانی پێشڕەو کراوە، لەهەندێک نووسین و دیداری ئەدەبی، ناوی کەسانی تر کراوە بەخاوەنی ئەو ڕەوتە شیعرییە، لەکاتێکدا ئەوانەی لە کەشتییەکەدا بووین زۆربەی زۆریان ماون و هەموشیان دڵنیان ڕاستی مەسەلەکە چۆن بووە، ئەوانەی دژی ئێمەش دەیاننووسی ئەوانیش زۆربەیان ماون، ئەوانیش دەزانن کێ داینەمۆی ئەو ڕەوتە بوو!

زامداری زیندوو زۆر قسەی خۆشی هەبوو، هەمووجار دەیوت، سێکوچکەی حەداسە ! مەبەستی لە ئێمە بوو، شاعیرانی ڕەوتی پێشڕەو. ئەو سێ کوچکەیە هەندێک جار بەگوێرەی ویستی خۆی دەگۆڕا، دووانیان هەر کێ بووایە، بەڵام یەکێکیان هەر من بووم، لە دانیشتنەکاندا هەمووجار دەیوت لای ڕاستم دانیشە، چونکە گوێی چەپم کەڕە!

دواجار دەمەوێ ئەو قەناعەتە کۆنەی خۆم پاتە بکەمەوە کە شیعر پرۆسەیەکی زاتییە، شاعیرەکان دەتوانن گرووپ پێکبێنن، بەڵام لەکۆتاییدا هەر خۆیان بەتەنیا ڕووبەڕووی جەبەرووتی کاغەزی سپی دەبنەوە.

ئایاری ۲۰۱۷